

Izšla ob 6 jutraj.

Stane celoletno . . . 340 K
mesечно 30
za mesec. osemle . . . 300
za enosmestvo . . . 600

Oglaš na vsak mm višine
stolpca (55 mm) . . 2 K
mal. oglaš do 90 mm
stolpca (55 mm) . . 1.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 73
Upravništvo:
Bodna ulica št. 5
Telefon št. 35
Račun kv. pošt. ček urada
št. 11.842.

Ljubljana, 11. oktobra.

V včeršnjem članku smo dokazali, da veleba državni interes tvorbo velike, preko vse države, plemen in veropovedi segajoče stranke, ki ji je narodno edinstvo glavna točka programa. Ta stranka je Demokratska stranka.

Z velikim poletom se je stranka po prevratu lotila ogromnega dela za konsolidacijo države. Pred njo pa je ležala situacija, ki je drugače nazvati ne moremo kakor kaos.

Kaos pred vsem v upravnem oziru. Deset zakonodavstev, deset administracij, vseh več ali manj poškodovanih v vojni. In ravno tam, kjer je centrala državnega dela, tam smo stali eploh brez aparata, brez ljudi, brez materiala. Ministrstva so začela posloovati med golimi stenami. Najboljši uradniki v vojni ubiti ali telesno ali vsaj živčno prizadeti. V momentu, ko so vsi pričakovali akcije v centrali, se je od tod širil nered. Svota pogrešk upravnega aparata je neizmerna.

Srbska predvojna administracija je bila priprava in je začela. Po vojni pa so bile naloge tako zamotane, da jih države, ki jim centrala ni nič trpe, niso zmogle. Naša država je bila v stokrat težji situaciji.

Bilo pa je že od prvega početka mnogo sil tajno in tiho na delu, ki so državi delale zapreke. Zalujočih za Avstrijo in Madžarsko je bilo več kakor se je sprva mislilo. In čim bolj so upravne težave rastle, rastli so škodoželjni elementi in širili strup.

Demokratska stranka ni imela uprave v teh dveh letih stalno v roki. Bile so koalicijske vlade, kjer so sodelovali radikalci in klerikalci, bile so dolgomesečne, čisto radikalno - separatistične vlade. In vendar je zanimiv pojav zgodovinske krivice, da se je nezadovoljnost radi zavestnih ali nezavestnih napak vseh vlad z radikalnimi vred pojavljala v smeri proti demokratom. Večina uradništva v Beogradu je bila in je radikalna po strankarstvu — posebno še v danes in poprej toll obsovanem finančnem ministertvu — in vendar je vsaka napaka šla pri nas in na Hrvaškem na rovaš — demokratom. Onim istim demokratom, ki so vodili boj s tem nezmožnim činovništvom!

Če se akti niso naglo reševali, če se je uradnikom v provinci premalo ustreglo, običajno so bili krivi nespodobni njih kolegi, a provinca ni kričala na činovnike, ampak na — demokrate.

V patologiji mas je ta krivična smer nezadovoljstva razložljiva le tako - le: Masa instinktivno čuti, da je Demokratska stranka nositeljica državne misli, njena ustvariteljica in braniteljica. In res, Demokratska stranka je državo in njen ugled branila tudi, ko je bil Protiv in vlad. Masa torej — tu je nelogični skok — za vse neprilike v državi okrivlja nositeljico državne misli. Ta masa ni dala Demokratski stranki nikoli večine v roko, da bi mogla pokazati na vseh poljih, kaj zna. Vkljub temu ji zaupa toliko moč, da tudi v manjšini odgovarja za vse.

Le tako je umljivo rastoče malkontentstvo. Od njega živi vsa današnja opozicija. Klerikalizem skriva svoje nekulturne krepelje, zato pa bje na malkontentsko struno. V Sloveniji je iz ljudi malih duš, ki so izgubili živce, ko se je prvič pojavilo na cesti nekaj težkoč, nastala cela stranka. NSS ni nič drugega kakor družba malkontentov, ki imajo zadovoljstvo, če za vse, kar je posledica vojne, kar zagreši kak uradnik ali uprava sploh, delajo odgovorno državno stranko. Mali so ti ljudje, nezmožni ustvarjati, pa tudi nezmožni biti pravični.

Parasiti splošnega malkontentstva vendar pri politvah niso mogli zrušiti Demokratske stranke. Dobila je največ glasov v državi. Tako vzdržuje ona svoj boj na celi črti in v trudu gradi in gradi ne glede na vse pritiskavce, ki so omagali in padli z voza na levo in desno in zdaj kriče iz jarokov.

Vsi ti ne morejo Demokratski stranki očistiti, ni da je slab njen program, ne da je stranka umazanih rok. Vse, kar so s trudom znašli obrekovalci, se je zgrudilo nanje nazaj od čistega čista Demokratske stranke in njenih voditeljev. Ko jih vprašaj, zakaj ne z demokracijo, se skrivajo za osebne in druge ničeve izgovore, ki so nastali iz zavisti in laži. Malkontentstvo je edino orožje teh razdiralcev.

V vsaj tej situaciji Demokratska

Meja med Reko in Jugoslavijo

BAROŠ ODMERJEN JUGOSLAVIJI.

Beograd, 11. oktobra. (Izv.) Vlada je dobila od naše komisije za razmejitev z reko državo poročilo, da je razmejitev med našo državo in Reko na vzhodni meji Reke izvršena. Po tej razmejitvi pripade luka Baroš Jugoslaviji, vendar pa Italija še ni privolila v izpraznitev Baroša, ker pravi, da severna meja luke Baroš še ni določena. Naša vlada radi tega še ni privolila v otvoritev prometa z Reko, kar pa se izvrši takoj, kakor hitro Italijani izpraznijo luko Baroš.

Pričetek konference v Benetkah

Benetke, 11. oktobra. (Izv.) Danes ob 15. uri se je pričela konferenca v Benetkah. Avstrijska delegacija, ki je pod vodstvom kancelarja dr. Schobra prispela prva v Benetke, se je nastanila v hotelu «Britannia», kjer je bila zadnjikrat podpisana trozvezna pogodba med Avstro-Ogrsko, Nemčijo in Italijo. Z avstrijsko delegacijo se je pripeljal tudi italijanski general Ferrario, član enentne komisije v Sopronju. Na meji je sledil prvi oficijelni pozdrav. Na kolodvoru v Benetkah je pozdravil avstrijsko delegacijo beneški prefekt, v imenu zunanjega ministra pa legacijski svetnik Viola. Pred hotelom «Britannia» stoji častna straža. Dr. Schober je danes posetil prefekta, župana in poveljnike admiralskega in generalnega štaba.

Ogrska delegacija, ki je bila napovedana za 11. uro, je prispela že ob 6. uri zjutraj in je zato izostal oficijelni sprejem. Nastanila se je v Grand Hotelu. Italijanska delegacija, pod vodstvom zunanjega ministra della Torette je prispela ob 10. uri Toretto spremljata sekcijski načelnik Brambilla in direktor zunanjega urada, Lago.

Seje konference se vršijo v palači Corner ob Velikem kanalu. Konferenca se je pričela s tem, da je imel italijanski zunanji minister najprej posvetovanja z vsako delegacijo.

V Benetke so prispeli zastopniki vseh velikih italijanskih novin, domače časopise naglašajo, da bo imela konferenca nedvomno uspeh.

Danes odločitev glede Gornje Slezije

Pariz, 10. oktobra. Ženevski dopisnik «Tempsa» javlja: Štirje člani sveta Zveze narodov, katerim je poverjena naloga sestaviti predlog poročila o delitvi Gornje Slezije, belgijski, braziljanski, kitajski in japonski delegat, neprestano delajo. V nedeljo so imeli dve seji; druga seja je trajala do tretje ure zjutraj. Na tej seji se niso dosegli končnovejavnega in popolnega sporazuma. Predlog štirih članov bi bil moral v obliki načrta biti že danes dopolnjen predložen svetu Zveze narodov, izdelan pa bo najbrže šele v sredo. Svet Zveze narodov se bo sestal v sredo pod predsedstvom Ishija in bo vzel na znanje uspeh posvetovanj omenjenih štirih članov. V sredo zvečer se bo polkusilo na seji sveta Zveze narodov doseči sporazum v vprašanju delitve Gornje Slezije. Sklep se takoj brzojavno naznanil predsedniku svetu francoskemu, ministrskemu predsedniku Briand.

Berlin, 11. oktobra. (Izv.) «Vossische Zeitung» javlja, da se svet Zveze narodov pri razpravljanju gornjeslezijskega vprašanja ni oziral na politični in gospodarski položaj zajedno, ampak se je zadovoljil s tem, da je kratkoročno razdelil industrijsko ozemlje, in sicer na način, ki je za Nemčijo skrajno neugoden, ker sta po tem načrtu okraja Rosenberg in Lublinec razpolovljena in dobi Poljska vrh tega mesta Bytom in Katowice z okolico vred, kljub temu, da je bila tamkaj ogromna večina glasov oddanih za Nemčijo. Odločitev sicer še ni padla, vendar pa ni izključeno, da je predlog po neutralizaciji industrijskega ozemlja, ki so ga stavili Francozi, da bi preprečili neugodno razdelitev ozemlja za Poljsko, padel zopet v vodo na korist razdelitve trikota.

Praga, 11. oktobra. (Izv.) K vprašanju Gornje Slezije je izvedel vaš dopisnik sledeče: Češka smatra gornjeslezijsko vprašanje kot evropski problem. Češkoslovaška ne more želela, da bi bila Gornja Slezija proglašena za svobodno državo, ki bi bila vedno od vseh strani ogrožena po svojih sosedi.

London, 11. oktobra. Reuter javlja: Ministrski predsedniki zavezniških sil so se obvezali, da bodo sprejeli predlog Zveze narodov.

stranka neomajno vztraja. Ona gleda na visoki cilj svojega programa in se mu bliža v boju zoper odpadke, ki vane zapreke na pot, da jo uničijo. Za patološko malkontenco pride pri združitvi narodih čas mirne, poštene sodbe, doba dela in stvarjanja. Ta sodba bo ugodna za Demokratsko stranko, ki bo v novo dobo stopila izklesana v boju. Naš narod je zdrav in malkontentska bolezen bo kmalu minula.

Iz propadajoče Avstrije

Dunaj, 11. oktobra. Uraden komunike energično protestira proti vestem, razširjenim po neodgovornih elementih o bližnjih važnih prišilnih naredbah finančne uprave in veli, da so te resti popolnoma neosnovane. Vlada ne misli na to, izdati prisilno odredbe, ki bi mogle omajati javni kredit in zaupanje v pravno varnost.

Innsbruck, 11. oktobra. Kakor poroča «Allgemeiner Tiroler Anzeiger», se je posrečilo orožništvo, na kolodvoru v Bludenzu nekemu potniku vzeti 23 kg zlata v vrednosti približno 30 milijonov kron in aretirati šakajoče lastnike te pošiljave v Feldkirchnu.

Strajk na praški univerzi

Praga, 11. oktobra. (Izv.) Ker je vlada znatno restringirala proračunske postavke za zgradbo praških vseučiliških institutov in prostorov ter spopolnitev laboratorijev, so danes profesorji in dijakji proglasili protestno stavko.

PRIČETEK ANGLEŠKO-IRSKIH POGANJANJ.

London, 10. oktobra. (Wolf.) Irška konferenca je bila otvorjena danes ob 11. Chamberlain zaradi bolezni ni prišel. Kot govornik angleškega odposlanstva je Irce pozdravil Lloyd George. Odgovoril mu je Griffith. Delegati so se takoj lotili dela. O konferenci se objavijo brzkone samo kratka poročila. Irške člane je ob njih prihodu pozdravila velika množica rojakov.

VPRAŠANJE VOJNIH POSOJIL NA ČESKEM.

Praga, 10. oktobra. Ministrstvo dr. Beneša se je bavilo z vprašanjem izmenjave vojnih posojil. V glavnem se dela na to, da bi se našel način rešitve za izmenjavo starih vojnih posojil z novimi državnimi posojili. Vsa stvar se nahaja šele v početnem štadiju.

LAŠKI KRALJ NA TIROLSKEM.

Innsbruck, 11. oktobra. Kakor poročajo južnotirolski listi, je danes dospel italijanski kralj v Trident. Dne 13. oktobra odpotuje proti Brennerju. Nemški južni Tirolci se zaradi zadržanja vlade napram južnim Tirolcem niso udeležili sprejema.

NOVA GRŠKA ZMAGA?

Atene, 11. oktobra. Frontno poročilo od dne 8. t. m. javlja, da se je dne 30. septembra pričela bitka v ozemlju Afien Karahissara končala z zmago Orkov. Turki, ki so bili na severu obkoljeni od znatnih grških čet, so se umaknili proti vzhodu in jugovzhodu.

Takojšno izplačilo 20 odst. odbitka

IZPLAČILO 6 % BONOV V NOVEMBRU.

Beograd, 11. oktobra. (Izv.) Danes se je vršila seja ekonomsko-finančne komisije ministrstev, ki je razpravljala o raznih tekočih vprašanjih. Pri prodaji duhana na debelo bodo imeli prednost invalidi in vdove padlih vojakov. Sklenjeno je bilo, da se dovoli izvoz 50.000 ovac.

Finančni minister dr. Kumanudi je predložil sklep, da se naj v Sloveniji in Srbiji takoj prične izplačevanje 20-odstotnih priznanj, izdanih o priliki markiranja novčanov, izplačevanje na Hrvaškem se prične takoj, kakor hitro pridejo potrebni podatki. Predlog je bil sprejet.

Nato je bilo sklenjeno, da se šest-odstotni državni boni, katerih rok po-

čje novembra meseca, na željo imeti-teljcev izplačajo.

Za uvoz blaga iz evakuiranih krajev Baranje se točka 2. člena 6. o carinskih tarifih izpremeni. Tako blago je prosto uvozne carine v toku enega meseca od dne objave tega sklepa v «Službenih Novinah».

Sledila je razprava o izmeni občinske trošarine. Sklenjeno je bilo, da se predlogi predložijo ministrskemu svetu, ker je minister Krizman zahteval, da naj se predmeti, ki so potrebni za ubožne sloje, oproste trošarine, luksuzni predmeti pa dvojno obdačijo.

Prihodnja seja bo jutri zvečer.

Ugoden pričetek pogajanj med demokracijo in radikalci

PROTI REVIZIJI USTAVE. — ZAKONODAJNI PROGRAM.

Beograd, 11. oktobra. (Izv.) Danes zvečer se je vršil med demokracijo in radikalci prvi sestanek. Demokrate sta zastopala Ljuba Davidović in Kosta Timotijević, radikalci pa Ljuba Jovanović. Pogajanja so imela zadovoljiv rezultat. Predvsem se je razpravljalo o programu dela v zakonodajni skupščini. Obe stranki sta se izrekli z vso odločnostjo proti reviziji ustave in za njeno strogo izvedbo. Brez težkoč je bil sprejet sledeči zakonodajni program za narodno skupščino: zakon o skupščinskem poslovníku, zakon o budžetu in volilni zakon, zakon o državnem svetu, o glavni kontroli, o centralni upravi, o administrativni razdelitvi države, o oblastih, o srezih, okrugih, občinah, izenačenje sodne organizacije, o uradnikih, o

progresivnem davku na velike dobičke in zarade, o zemljoradniških kreditih, o invalidih, o agrarni reformi in kolonizaciji, o zaščiti delavstva, o štampi, o koalicijskem in zborovalnem pravu in o izvolitvi odbora za revizijo koncesij po členu 139. ustave. Razvrstitve se določi na eni prihodnjih seji.

Na današnjem sestanku se je razpravljalo dalje o uradničem vprašanju in naglašala potreba uklonitve partizanstva. Sklenjeno je bilo, da se bo apeliralo na vse vladne stranke, naj prenehajo s svojimi partizantskimi zahtevami. Govorilo se je tudi o ustanovitvi državnih sekretarijatov po medstrankarskem sporazumu.

Prihodnja seja bo v četrtek.

Vpoklic rekrutov bo odložen

Beograd, 11. oktobra. (Izv.) Na današnji seji ministrskega sveta je bil predložen sklep, naj se letošnji vpoklic rekrutov odloži, ker so zemljoradniški izrazili željo, da bi se vojaški rok pričel šele, ko prenehajo dela na polju. Definitivna odločitev še ni padla.

Zmanjšanje števila praznikov

Beograd, 11. oktobra. (Izv.) Na današnji seji ministrskega sveta se je razpravljalo o izenačenju oziroma zmanjšanju števila praznikov. Minister za socialno politiko je dobil nalog, da stavi tozadevno v zvezi z revizijo zakona o zaščiti delavstva zakonodajnemu odboru primerne predlogi.

VPRAŠANJE NAŠIH VISOKIH SOL

Zagreb, 11. oktobra. Novinski urad poroča iz Beograda: Deputacija iz Zagreba, ki je došla semkaj zaradi tehnične fakultete, je imela pozitiven uspeh v toliko, ker so se ji dala na merodajnem mestu zagotovila, da se tehnična fakulteta ne bo uklinila in da se bo pokrite za izdatke ponovno votiralo, kakor je bilo to predvideno v prvem načrtu proračuna. Obstojala je namera, da se ukinita medicinski fakulteti v Beogradu in v Ljubljani ter tehnična fakulteta v Zagrebu; ker pa se more kaka fakulteta ukiniti samo z zakonom, je bil sprejet načelni sklep, da se tak zakon predloži v odobritev narodni skupščini. Zaradi nerazporejenosti, na katere je naletel ta sklep v Zagrebu in v Ljubljani, se je prvotni sklep zavrgel ter je bil službeno dementiran od pokrajinske vlade v Zagrebu in centralne vlade v Beogradu.

SIMA MARKOVIČ ZOPET ARETIRAN.

Beograd, 11. oktobra. Kakor doznava dopisnik «Večera», je bil na Dunaju na zahtevo jugoslovanske vlade zopet aretiran dr. Sima Marković. Naša vlada je zaprosila avstrijsko vlado, da bi ga izročila in poslala v Beograd, ker je vpleten v atentat na regenta. Odgovor avstrijske vlade na našo zahtevo še ni znan.

Beograd, 11. oktobra. (Izv.) V dvorani okrožnega sodišča je bila skupščina juristov iz vse države. Sprejeti so bili vsi referati.

PASIČEVO POROČILO VLADI

Beograd, 11. oktobra. (Izv.) Vlada je prejela od ministrskega predsednika Pašića brzojavko, v kateri poroča o svojem sestanku s kraljem Aleksandrom.

DEMOKRATSKI KLUB ZA URADNIKE.

Beograd, 10. oktobra. (Izv.) Demokratski klub je sklenil pri pogajanjih z radikalci zahtevati, da se postavi zadeva uradniške pragmatike in izenačenja plač za drž. nameščence kot ena prvih na delovni program narodne skupščine.

VPRAŠANJE LJUBLJANSKE BOLNIŠKE BLAGAJNE.

Beograd, 11. oktobra. (Izv.) Minister za socialno politiko dr. Kukovec je sprejel danes deputacijo delavskih zastopnikov iz Ljubljane, ki ga je prošila, naj opusti svoje namero, da bi se od bolniške blagajne v Ljubljani odcpeplo mariborsko področje in ustanovala v Mariboru posebna bolniška blagajna.

DIJAŠKO STANOVANJSKO VPRAŠANJE V ZAGREBU.

Beograd, 11. oktobra. Pokrajinski namestnik Juraj Demetrovič je včeraj posetil ministra za vojno in mornarico Zeviča zaradi nastanitve zagrebških dijakov v eni izmed zagrebških vojašnic. Namestnik je stavil ministru konkretne predloge, o katerih se je minister izjavil, da jih bo proučil in jim po možnosti ugodil.

RAZNA POROČILA.

Beograd, 11. oktobra. (Izv.) Minister dr. Spaho se vrne dne 15. oktobra v Beograd, minister za socialno politiko dr. Kukovec pa odpotuje jutri v Celje in Ljubljano.

Beograd, 11. oktobra. Sinoči je umrl v visoki starosti v Zemunu bivši srbski poslanik na Dunaju Gjorgje Simič. Pokopan bo na državne stroške.

Beograd, 11. oktobra. Minister za notranje stvari je vrnil poštni debit dunajskemu listu «Neues Wiener Journal».

Sarajevo, 10. oktobra. Včeraj se je vršila v Bližu konferenca delegatov vseh železniških ravnateljev naše države. Razpravljalo se je tudi o novih tarifih.

Praga, 11. oktobra. (Izv.) Češki poslanik v Varšavi Maxa je izjavil, da se bo sklenila poleg trgovinske tudi politična konvencija med Češkoslovaško in Poljsko.

Zadnji čas

Mnogi ne razumejo, zakaj je razpisala država posojilo, namesto da bi si izposodila denar pri Narodni banki. Saj tam bi dobila denar brez obresti ali k večjemu proti neznatnim obrestim, medtem ko bo morala obrestovati denar, ki ga dobi od privatnikov, po 7%. Država bi na ta način prištedila nič manj kakor 35 milijonov dinarjev na leto. Tako govori marsikdo.

Stvar pa je z narodno - gospodarskega stališča povsem drugačna. Posojilo pri Narodni banki spravlja v promet milijone novih bankovcev, slabi našo valuto, posojilo pri državi pa te milijone predvsem iz prometa potegne in jih mu vrača v produktivne svrhe. Znano je, kako vpliva inflacija na gospodarske razmere. Predvsem dviga cene živin in drugih potrebščin. Če iz starega izkustva se ve, da čim večja vsota brezposelnega denarja se nabaja v prometu, tem višje so cene. Prevelika vsota denarja v prometu vpliva neugodno na valuto. Inozemci gledajo vedno na stanje Narodne banke, ter imajo dobro mnenje o gospodarskem položaju države, ako je razmeroma malo bankovcev v prometu. Zato moramo priznati, da se je do sedaj stanje naše Narodne banke v tem oziru vedno slabšalo. Še nikdar ni množina izdanih bankovcev padla, ampak vedno raste, tako da imamo sedaj približno 4.400.000.000 dinar. v prometu. Velik utis v zunanjem svetu bi napravili, ako bi potem državnega posojila zmanjšali množico bankovcev. Ze samo to dejstvo bi imelo za posledico, da bi se naša valuta popravila.

Ze radi tega bi se morala naša javnost več interesirati za državno posojilo. Priznati moramo, da so nekateri krogi izpolnili svojo dolžnost, posebno naši uradniki. Imamo pa mnogo krogov, ki se niso niti oddale odzvali s takimi zneski, kakor bi se pričakovalo od njih gospodarske moči. Iz izkazov o podpisanih vsotah moramo konstatirati, da je mnogo dobro situiranih **trgovskih in industrijskih** — ki so podpisale le 2 ali 3 tisoč dinarjev. Čudno je, da si upajo nekateri tvrditi podpisati le toliko, kolikor revent uradniki. Še vedno je ponekod razširjeno mnenje, da država nič ne stori za trgovce in industrije. V odgovor je treba primerjati bilance naših tvrdit iz današnje dobe z bilancami ob slovu Avstrije. V okviru in pod zaščito naše države so si stekli mnogi lepa premoženja. Pri tem ne mislimo na verižnike in spekulante, temveč na našo solidno trgovino in obrt.

Naj nihče ne pozabi, da država ni vlada, niti kaka posamezna stranka ali oseba, temveč da smo država mi sami in da radi tega koristimo predvsem samemu sebi, ako podpisemo državno investicijsko posojilo za zboljšanje naših gospodarskih razmer. Z zboljšanim prometom, z razširjenim železniškim omrežjem bomo dvignili svojo trgovino in industrijo, kmetu nudili možnost hitreje in boljše prodaje pridelkov, kratko rečeno, bomo v splošnem dvignili naše narodno gospodarstvo na višino, ki jo moramo brezpogojno doseči. Ako bomo uredili naše narodno gospodarstvo, ako bomo dvignili našo trgovino in industrijo, ako bomo lahko hitro in po najkrajšem potu vnovčili svoje poljedelske pridelke proizvode, potem bomo tudi zboljšali našo valuto, kar se more doseči edino z urejeno in pametno trgovino. To pa ni mogoče, če nam železnice ne obratujejo, kakor je potrebno, če nimamo sadosti železniških zvez, če nimamo morja zvezanega z zaledjem in če sami nečemo ničesar storiti v to smer.

Pozabiti ne smemo, da v investicijskem načrtu vlade je med drugim — da ne govorimo o železnicah v Sloveniji — tudi železnica Knin - Pribudice, katero napravimo odločilen korak za železniško zvezo Splita z zaledjem. Brez dobrih zvez s morjem ne bo mogla naša država uspešno konkurirati na svetovnem trgu. Od dobrih zvez s morjem, od dobrih pomorskih luk je odvisna tudi bodočnost Slovenije.

Zatorej podpisujte predvsem trgovci in industriji 7% državno posojilo!

Proti klevetnikom našega učiteljstva

Učiteljstvo radovljiškega okraja je na svojem zborovanju v Koroški Beli dne 8. t. m. soglasno obsodilo pisavo nekaterih slovenskih listov proti šoli in učiteljstvu. Sprejeta je bila sledeča izjava in protest:

Okrajna učiteljska društva so stanovske organizacije, v katerih so učitelji vseh mogočih političnih prepričanj. Dolžnost stanovskih organizacij pa je, da visoko dvignejo svoj glas, kadar se blati učiteljski stan. Zadnji čas so pa nekateri slovenski listi započeli tako ostudno in divjaško gonjo proti šoli in učiteljstvu, kar se še ni dogodilo nikdar in pri nobenem drugem narodu. Naj pride napad od katerekoli strani, stojimo mi slovenski učitelji in učiteljice vzvišeni nad tako surovostjo in podlostjo.

Da pa izve vsa jugoslovanska javnost, da si slovenski učitelj ne pusti pobijati svojega ugleda in teptati svoje časti, podajemo sledeči protest in poziv:

I. Radovljiško učiteljsko društvo, velenje v UJU, poverjenstvo Ljubljana, zbrano na svojem zborovanju dne 8. oktobra 1921. v Koroški Beli, protestira najodločneje proti vsem nepravim izbruhom pobesnele častnikarske gonje, proti vsem ogabljam napadom zadnjega časa v raznih slovenskih listih na šolo in celokupni učiteljski stan. Z vsem zavnevanjem obojamo najodločneje to nečuvno, dobro premišljeno, javno blatenje šole in učiteljstva.

II. Pozivljamo učno upravo, da stori nemudoma vse primerne korake, da se ščiti šola in naš stan pred takimi protaškim izbruhom podivjane žurnalistike.

Pripominimo, da sta bili resoluciji z viharom odobravanjem sprejeti od vseh narodnih, bodisi demokratov, klerikalcev, nar. socialistov in soc. demokratov in so pri glasovanju vsi dvignili roke.

IZJAVA UČITELJSTVA OBRTO-NADALJEVALNIH ŠOL.

Učiteljstvo obrtno-nadaljevalnih šol nam pošilja sledečo izjavo:

Da se izognemo napačnemu tolmačenju vzrokov, iz katerih se ne morejo zopet letos otvoriti obrtno-nadaljevalne šole in preadeemu povdaranju, da so honorarji učiteljstva vzrok neotvoritve, podaja učiteljstvo sledečo izjavo:

1.) Pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah ni najlažji, posebno ne sedaj, ko je učiteljstvo ovirano glede učnih pripomočkov, s katerimi se do skrajnosti hrani, pa tudi zaradi učencev, ki imajo tako različno predzobrazbo.

2.) Učiteljstvo je polnoštevilno pripravljeno prevzeti tudi pouk obrtno-nadaljevalnega šolstva, kljub temu, da se mora odreči s tem svojem zaposlenju drugje, kjer ima boljši zaslužek in nedeljakemu prostemu času. Trditve, da se učiteljstvo brani poučevanja obrtnih vajencev, ni resnična!

3.) Edina zahteva učiteljstva je ta, da se učne ure honorirajo sorazmerno z nastatkom draginje t. j. v istem razmerju z predvojnimi honorarjem, kakor so narasle življenske potrebe. Učiteljstvo zahteva za vsako uro 10 dinarjev, za nedeljske ure pa po običajnem tarifu nedeljskih pristojbin dvojno t. j. 20 dinarjev za uro. V enakem razmerju naj se zviša tudi vodstvena nagrada po številu razredov.

4.) Do teh zahtev so pristili učiteljstvo draginske razmere, silen pritisk in narastek življenskih potrebščin: hišni poselniki so zvišali pristojbino za stanovanje za 400 %; obrtniki so zvišali svoje tarife zaradi povišanja delavnih ur delavcem, ki ne delajo pod 30 K za uro; trgovci so zvišali cene do 100%; živila se pa naravnost z velikimi skoki draže damnana. Ob sebi umevno, da učiteljstvo ne bo pustilo svojega dela plačevati v naravnost sramotnem razmerju do teh poviškov in ne s tem svojega dela podcenjevati, posebno ne, če se povprečno računa na uro za vsakega učenca eno krons in najš je plača potem obrtnik, trgovec ali država. Tudi ni sorazmerno to honoriranje s plačo, ki jo dobiva ročni delavec za uro.

5.) Učiteljstvo konstatira, da se celo obrtniki branijo prevzeti strokovni pouk na teh šolah za ta honorar in stavijo višje zahteve za uro ter prepustajo pouk s tem honorarjem učiteljstvu in raje delajo v tem času doma, ker več zaslužijo.

6.) Učiteljstvo smatra pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah za nadure, ki jih ima celo ročni delavec plačano po dvojnem tarifu, profesorji dolo za nadure po 80 krons; torej je učiteljstvo pokazalo dovolj

dobro volje omogočiti pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah in je celo za ure v delavnih postavilo navadni tarif, pod običajnim honoriranjem nadur in s tem tudi nedeljske ure ni mogoče šteti kot dvojni tarif.

Naj pokažejo se prizadeti faktorji toliko dobre volje!

Celjski občinski svet

Celje, 10. oktobra.

Današnja redna seja celjskega občinskega sveta je trajala od 18. ure do ene ponoči. Stranke, ki so na prejšnji seji s svojim nelojalnim postopanjem napram demokratom pri volitvah mestnega šolskega sveta izkale eksodus demokratičnih občinskih svetnikov, so uvidele svojo pogreško in so se z demokrati sporazumele in tako omogočile delazmožnost občinskega sveta.

Zupan dr. Brašovec se je uvodoma spomnil žalostne obletnice plebiscita na Koroškem in izrazil trdno prepričanje, da pride tudi za zasužnjene naše koroške brate dan svobode.

Nato so sledile nove volitve članov v mestni šolski svet in so bili izvoljeni: demokrat dr. Kalan in profesor Mravljak, socialna demokratka Koren in Leskovšek in narodni socialist Modic.

Na predlog personalnega odseka se služba uradnega vodje razpiše še enkrat, mesto mestnega fizika pa je bilo podeljeno zdravniku dr. Manu Deronjani. Iznova se razpiše tudi mesto mestnega stavbnega inženjerja. Sklepi bivšega heinškega občinskega sveta, izvršeni tik pred prevratom dne 26. oktobra 1918 glede službene pragmatike, se proglašajo kot neveljavne, ker niso bili potrjeni od deželne vlade.

Sestavi se nova pragmatika in revidirajo vsi sklepi o definitivnem imenovanju posameznih nastavljenecv. Mestni stavbenim delavcem in delavcem planarne in elektrarne se prejemki povišajo. V občinsko sodišče za pobjanje draginje so bili imenovani demokrat Lesničar, socialist Stern in narodni socialist Modic.

Iz poročila finančnega odseka posnemamo: Ker se je gradnja novega mostu čez Savinjo izkazala kot neobhodno potrebna, je dobil mestni stavbeni urad nalog, da napravi načrte in proračun. Mestna občina stoji v zvezi z okoliško občino in okrajnim zastopom in naprosi vlado, naj se cesta Celje - Zagreb podzrvi in stavi tudi gradnja novega mostu čez Savinjo v državni proračun.

Občina najame za investicije v planar in drugod pri Južnoštajerski hranilnici kot najboljši ponudnici posojilo v znesku 4 milijonov kron. Občina prevzame garancijo za pokritje deficita obrtno - nadaljevalnih šol za leto 1921/22.

Demokrat dr. Božič je predlagal, naj občina podpiše 50.000 dinarjev državnega investicijskega posojila. Predlog je bil sprejet s 17 glasovi demokratov in narodnih socialistov. Socialni demokrat Koren je izjavil, da se bodo njegovi tovariši vzdržali glasovanja, klerikalci dr. Ogrizek pa je predlagal vsoto 10.000 dinarjev.

Na predlog pravnega odseka je bilo 16 prošnikov jugoslovanskih državljanov sprejetih v domovinski zvezo, tujim državljanom pa se je zagotovil sprejem, ako si pridobe naše državljanstvo.

Sprejet je bil predlog obrtnega odseka, da se povišajo sejske pristojbine. Tržno nadzorstvo se je poverilo gosp. Ponižu. Na predlog obč. svet. Korena se bo mleko na trgu pregledovalo in slabše mleko izročilo mestni ubožnici.

Gospodarski odsek je predlagal, naj občina vnovič zahteva, da se preišče, ali je potreben sedanji stalež policije v mestu. Občina bo tudi zahtevala, da se policija preseli iz hiše v Vrvarski ulici v primernejše prostore in izprazni tudi otroški vrtec v Gaberjih.

Odobrena je bila pogodba s tvorničarjem Pertinacem za prostor, kjer zgradi tvornico. Tvorničarju Putniku Putnikoviču se je dalo za mizarstvo tvornico zemljišče na Lanovžu. Prvi hrvatski štetičionci pa se je prodal prvi med Uniohom in hišo prof. Jarca pod

pogojem, da postavi tamkaj vsaj dvonadstropno poslopje. Tvrkli Rakusci se je prodalo zemljišče v Spodnjem Lanovžu pod pogojem, da sedanja skladišča v mestu izpremeni v stanovanjske prostore.

Dražkovičevi morilci pred sodiščem

Zagreb, 11. oktobra.

Danes se je nadaljevala razprava proti Aliji Alljagiću in tovarišem. Prišlo se je zaslišanje 22letnega dijaka trgovske visoke šole v Zagrebu, Dimitrija Lopandića iz Bjeline v Bosni. Lopandić zanika vsako krivdo. Izjavlja, da je vse izvršil samo v dobrem namenu, akoprav je njegovo postopanje po buržujskem zakonu se čuti krivega. Nato opisuje svoje življenje in pojasnjuje, kako je prišel med komuniste. Po prevratu se je mnogo gibal med zagrebškimi in sarajevskim delavstvom. Aktivno je posegel v politiko po objavi »Obznane«. V Zagrebu je mnogo občeval s Colakovičem, ki mu je pripovedoval o nameranih atentatih in o terorističnih organizacijah. Dobil pa je vtis, da izhaja vsa akcija od Rudolfa Hercigonje. O katoliški Veliki noči je odšel v Colakovičem v Bjelino, kjer se je spoznal z Alijo Alljagićem. Na sestanku so se razgovarjali o terorističnih organizacijah. Nato je Lopandić umaknil razne izjave, ki jih je podal v preiskavi, češ da je napram pri-

tisku sodnika odnehal. On sam je bil vedno pripravljen, da izvede atentat na Draškoviča. Na sestanku s Hercigonjo pa je dobil vtis, da se Hercigonja bolj sam izvesti atentat, najbrže zato, ker se je bal, da bi prišel zopet v roke upravitelja lepoplavske kaznilnice dr. Sabana. (Hercigonja je namreč spisal knjigo »Lepoglavi vampir«, naperjeno proti dr. Sabanu.) Hercigonja je zato ponovno naglašal, da ni potrebno, da bi se širje izjavljali za atentat. Končno je Lopandić izjavil, da je na potu v Bjelino, na postaji Mitrovici, šlišal, da se je za atentat ponudil Alija Alljagić. Ko je izvedel, da se je atentat na ministra Draškoviča posrečil, je bil vesel, da je uspel, ker je bil trdno prepričan, da bo sedaj »Obznana« preklcana. Izvršitev atentata je prepustil Alljagiću samo zato, da ga ne razžali. Sicer pa se je Alljagić prvi sam ponudil za izvedbo atentata.

Nato se je pričelo zasliševanje Stevana Ivanovića, čelvarja iz Bjeline. Obtožene izjavlja, da se ne čuti krivega, ker ni storil nobenega pregreška, ki se mu očitajo v obtožnici. Opisuje, kako se je seznanil s Colakovičem. Spoznal ga je v Bjelini, kjer se je z njim šetal in sta debatirala o »Obznani«. Nekega dne je šel z Alljagićem v Beogradu, a takrat je bil za nameščenje njegovega brata. V ponesrečen atentat na ministra Draškoviča pred Kolarcem v Beogradu je on samo slučajno zapleten. Hercigonja pozna samo po knjigi »Lepoglavi vampir«.

Razprava je bila prekinjena ob 12. uri in se bo nadaljevala v četrtek dopoldne.

Po svetu

— **Tajne habsburške-monarhistične konference.** »Prager Presse« poroča, da se vršijo v bližini Norimberke tajne konference avstrijskih, madžarskih in bavarskih zaupnikov. Bivanje bivšega bavarskega kralja v Sazvaru je najbrž v ozki zvezi s temi konferencami. Konferencam prisotvujeta tudi zastopnik bivšega cesarja Karla dr. Schager in bivši poslanik dr. Wiemer.

— **Briand o politiki Francije.** Ministrski predsednik Briand je imel danes popoldne v St. Nazairu govor, v katerem je izjavil, da je prevzel vodstvo vlade zato, da bi Franciji zagotovil mir. To morda, v oči nekaterih ni politika, ki bi bila marsikomu ljuba, pa je vendar najboljša politika, po kateri se more država zavarovati proti eventualnostim, iz katerih izidejo države čisto razrušene. Kakor njegov prednik, tako se je trudil tudi on, za izvršitev mirovnih pogodb in je vedno postopal v sporazumu z zavezniki. Brez zavezniške solidarnosti bi ne bilo mogoče doseči tega, da bi se mirovne pogodbe res izvršile. Francija ima ravnotako kakor druge države svoje pravice, ima pravico do varnosti in do reparacij. V tem oziru vlada ne bo niti za las popustila. Sedanja francoska vlada zaupa današnji nemški vladi, o čemer je izjavil Briand, da bo podrobneje govoril v zbornici. Briand je končno še izjavil, da bo toliko časa ostal na kmulju države, dokler ladja države ne bo povsem varna.

Politične beležke

— **Velikoserbstvo.** Naši avtonomisti, separatisti in slični imajo vedno polna usta o velikoserbstvu, o legonemiji Srbov, ki hočejo vso našo državo posrbiti. Toda kak uspeh ima med ljudstvom to »veliserbstvo«, ki ga res propagirajo neki ekstremni radikalni elementi, o tem priča usoda takime-novane velikoserbske stranke v Beogradu, katero je vodil neki Novaković, ki je tudi izdajal svoj list. Stranka ni imela nobenih pristajev, list je bil brez naročnikov in te dni se je »stranka« razšla, a list je prenehal izhajati. — Čokorilo je propadel v Sarajevem s svojo velikoserbsko »Zoro«, v Beogradu Novaković s svojo stranko, a pri nas se še vedno najdejo veselelovci, ki so jim v ustih vedno le voselesbi!

— **Koroško-iz list proti Napotniku.** Mariborska »Straža« javlja odklopanje mariborskega škofa Napotnika, o katerem je bilo govora v ministrskem svetu in pravi, da se najvišji red sv. Save zaslužijo »ako se napije ob priložnosti pri bogati prvaški pojedini kraljevskemu namestniku brez ozira na

politično prepričanje in narodna zasluge.

— **Konferenca v Benetkah.** Voditelj italijanske, avstrijske in madžarske zunanje politike so se sestali v Benetkah, da rešujejo avstro-madžarski spor. Češko časopisje se drži napram konferenci jako rezervirano, kar je dokaz, da smatra to konferenco kot posledico intrige italijanske diplomacije napram Benešovi posredovalni akciji. Tudi jugoslovanska vlada je izrazila svoje pomisleke proti beneški konferenci in razgovor med Pašićem ter rumunskim poslanikom E. Mandijem v Beogradu je dokaz sporazuma med beograjsko in rumunsko vlado, odnosno državami male antante. Javno je, da je hotela Italija s svojo intervencijo izigrati malo antanto in preprečiti eventualno intervencijo držav male antante v madžarskem vprašanju. — Ko se vrši konferenca v Benetkah, gospodarijo v Burgenlandu še vedno madžarske takomenovane fre-gularne tolpe, ki so sestavljene iz raznih oddelkov madžarske vojske. Madžarska vlada odklanja vsako odgovornost za te bande, a dokazano je, da jih podpira in vzdržuje ona sama, ravno tako kot vzdržuje bolgarska vlada komiteke čete na naši meji. Gotovo je, da bo madžarska vlada tudi na beneški konferenci odklonila vsako odgovornost za te irregularne bande in lojalno izjavila, da je ona evakuirala Burgenland, a da prebivalstvo noče ničesar slišati o evakuaciji, da je odpor proti predaji odpor prebivalstva, ki se brani priti pod avstrijsko oblast. Nastop italijanske diplomacije v tem vprašanju je nov dokaz, da hoče Italija načelno onemogočiti vsak nastop male antante, ker ve, da je mala antanta dosti močnejša, da bi rešila mnoga vprašanja, ki so danes na dnevnem redu v srednji Evropi. Vsek uspeh male antante bi škodoval prestižu velike antante, zato hoče Italija preprečiti vsak dokaz moči male antante.

Sokolski vestnik

Starejši člani Sokola I naj se udeležijo prve vaje, ki se vrši v sredo dne 12. t. m. ob 7. uri zvečer na »Ledini«. Polnoštevilno! — Vadiitelj.

Sport

Nogometne tekme v Mariboru. Nedeljska nogometna tekma »Maribor« proti »Atletiki« za jesensko prvenstvo je končala 3:1 (1:1) v korist »Maribora«. Tekma »Maribor« (rezerva) proti »Atletiki« (rezerva) je končala 8:1 (4:1). Prvenstvena tekma »Rapid I« proti »Svobodi I« pa 2:3 (1:0) v korist »Rapida«.

Praško pismo

Presenečenje nove vlade. — Novi jugoslovanski poslanik. — Zagrebške ocene. — Spremembe v češki diplomaciji.

Praga, 7. oktobra.

Beneševa vlada je imela v sredo prvi min. svet, v četrtek pa je bila prvič objavljena k prez. na diner. Prezident Masaryk je prišel v ta namen za par dni v Prago. Čimdalje več se govori o novi vladi in čimdalje bolj skrivnostno. Nikdo si ne more razlagati, zakaj je gospod Svehla, da zadnjega trenutka predstavljeni ministrski predsednik, kar nemudoma odstopil svoje mesto g. Benešu. Govori se celo, da je naslednjega dne, ko se je vlada zbrala, da prišede prezidentu, eden od ministrov, o katerem je znano, da ne bere novin, zažudeno vprašal ministrskega predsednika Beneša, kdaj vendar pride ministrski predsednik Svehla.

»zakaj ga še ni« itd., kar je izzvalo veliko veselost.

Svehla je izjavil, da je bolan in da zato ne more stopiti v vlado. Vsakdo ga je razumel. Vendar pa ni mogel odpotovati, ker je njegovo stranko objel vihar. In sicer levo krilo, ki je bilo že dolgo slabo krilo: male posestnike, ki jih snubijo socialisti, različni avanturisti in končno tudi klerikalci. Dokler ni bilo denarja, položaj ni bil težaven. Sedaj pa imajo klerikalci lepe milijone in so nenavadno močno pričeli pritiskati v vrste agrarne stranke. Med novinarji se bile srditi bolj je težko provokovati, kdo bo zmagoval. Kakor rečeno, je ta preobrat v položaju tako blagodejno vplival na živce dr. Svehla, da je opustil svoje potovanje v Jugoslavijo, zgrabil za bič in pričel delati red v lastni hiši.

Naj bo že kakorkoli, gotovo je, da je dr. Beneš gospodar položaja, da so važni resorti v izbornih rokah, da notranji položaj države ne bo delal težkega in tudi

ne preveč zaposlil ministrskega predsednika, ki se bo mogel zato še nadalje posvečati zunanji politiki, kjer je težičše sedanje situacije.

Sicer pa se v resnici opaža, da se vse oči obračajo proti Pešti in Dunaju in da vse prisluškuje bobnenju iz Nemčije. Izdajajo se zagotovila, opažajo pa se značilna dejstva, ki zatajujejo zagotovila. V zunanji politiki je treba torej previdnosti in dr. Beneš mora imeti popolno avtoriteto.

Novi jugoslovanski poslanik, dr. Vošnjak, je izročil te dni prezidentu Masaryku svoje poverilnice. Vse novice, brez razlike strank, češke in slovaške, so ga izredno pristržno pozdravile kakor odposlanca bratskega naroda. Njegov pozdravni govor pri slovesni avdienci je napravil izvrsten vtis. Značilno je, da so vodilni slovaški listi pozdravili novega jugoslovanskega poslanika z uredniškimi pripombami, dočim se vopreči za jugoslo-

vansko vprašanje niso dosti brigali. Tudi ugodno znamenje.

Sestava nove vlade je zopet dokaz, da se večina Slovkov ne identificira z nemizemnim hulaškanjem Madžarov in madžaronov proti državi in inozemstvu. Le organ Hlinke in tovarišev je ostal hladan, vsi ostali so se odkrito in z veseljem izrekli za vlado, za češkoslovaško edinstvo. Tako govori 90 odstotkov in vendar je slišati po svetu le mrmrjanje enega odstotka. Zaradi tega je vzbudilo pisanje zagrebškega »Obzora«, ki je pisal v žanru dunajskih in budimpeštanskih novlin, veliko ogorčenje. Nikdo si ne more razlagati, kako je mogoče, da novinar, ki mora biti, sodeč po tem, kar piše, slep in gluhi mutast, vendar le še pridiga v svojem listu? To je bilo do sedaj rezervirano le Nemcem in Madžarom. Sleptota, velika blodnja, pomanjkanje opazovanja tega, kar mi je neprijetno, so povzročili, da je Nemčija izgubila vojno.

In v tem pogrešku živijo še sedaj. Oni nečajo videti Slovanov, ker jih sovražijo, se jih boje in ker mislijo, da jih bodo spravili s sveta s tem, da o njih nečajo ničesar vedeti. Ravno zato so bili premagani od Slovanov, Nemci in Madžari pa so sedaj dobili še ojačenje: njihove metode uporabljajo sedaj tudi v Zagrebu.

Toda resnica in pravica bosta vendar zmagali, pa naj bo tem ljudem prav ali ne. V praškem zunanjem uradu se izvršuje znatne izpremembe. Dr. Krofta je bil poslan z Vatikanu na Dunaj, dr. Fiedler z Dunaja v Bern, dr. Dušek iz Berna v Egipt — zaradi bolezni. V Vatikan pridje Kober iz Madrida, na njegovo mesto pa bivši minister, general Husak. Brusilov je poslanik Mečij odstopil in vrne k svojemu poklicu, novinarstvo. Prevzel je reprezentanco agrarne »Venkova« v Parizu. V Bruslju polde poslanec Uhlir, v Sofijo redaktor Sibi. Bivši adjutant dr. Krapača.

= Prodaja pločevinastih škattlic. Komanda Dravske divizijske oblasti v Ljubljani naznanja trgovski in obrtni zbornici v Ljubljani, da proda okoli 10.000 pločevinastih škattlic od konzerv preprečenja. Od teh škattlic se jih našteva okoli 10.000 v intendantskem skladišču v Ljubljani, okoli 15.000 pa v intendantskem skladišču v Mariboru. Na eni v posameznem skladišču se nabavljajo količino glaseče se pisarne ali ustrezne nudbe, se sprejemajo 18. oktobra dopoldne v intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, dne 21. oktobra dopoldne v pisarni vojnega okrožja v Mariboru. Pogoji so na vpogled pri divizijski intendanturi v Ljubljani ali pri komandi vojnega okrožja v Mariboru.

CLAUDE FARRÈRE:

Morski ropar

(Le Flibustrier des Mers.)

Roman.

«To sem opravil sam s krmilom, drugi so se že vsi poskrili pod krov. Na vrhu razen mene ni bilo žive duše. Ko smo pa tičali pri sovražniku krov pri krovu, sem naše fante hitro požgalkal, da so zlezli iz lukenj na svetlo.»

«Pa le kako?»

«Z granatami, pri moji duši! S temi sem jim zakuril pod zadek. Dečkom je v luknji kmalu postalo še bolj vroče ko zgoraj, in ko so se prikazali na zrak, so bili divji in sopihali so in renčali, da sem jim zlahka spravil na drugi krov, tem lažje, ker so imeli Holandci pri kanonih same mojstre skaze, ki so satega začudenja pozabili izpaliti svoje pilhavničke v nas. Menda so se hoteli braniti s svojimi kresili. Pa smo jim prej mi posvetili!»

«Tudi prav. Kako pa z ladjo?»

«To smo pa navrtali, gospod. S seboj je nismo mogli vzeti, ker nisem imel dovolj moštva. Sedemnajst mi jih je obležalo mrtvih, petinštirideset pa ranjenih, med temi dobra polovica za nobeno rabo. Holandec tudi ni imel blaga na krovu in je bil že ves trhel. Stara škafka.»

«Koliko je ujetnikov, Tomaž Trublet?»

Tomaž Trublet se zaziblje v kolku in se nasmehne:

«Ho, gospod... Nič jih ni, ujetnikov... prvič nisem imel prostora, drugi so pa moji dečki prestali prej preveč strahu in so zato kar podivjali. To vendar ne gre, da bi se na »Velikem zmaju« vozili z nami ljudje, ki so gledali to sramoto: Da so se Malonezi poskrili pred sovražniškom ladjo v trehuh. Ko smo Holandci navrtali, se za posadko nisem več brigal. Saj ni vredno, da bi zaradi njih po nepotrebnem še besede zgubljali.»

«Kaj niso imeli svojih čolnov?»

«Že, že... samo nekam hudo razpokani so bili... poskusili so si napraviti tudi nekaj splav... pa tudi plavati znajo prav dobro, te holnske podgane...»

In Tomaž Trublet se zakrohoče glasno in široko. Tudi armatorji se smejejo. Zaradi lepšega poskusa Julien Gravé še nekaj ugovarjati:

«Pa bi bili vendar, dragi Tomaž...»

Tu mu najstarejši med njimi, gospod de Tremblaye, položi roko na ramo:

«Stojte, boter, in pomislite na našo »Lilijo«, ki so jo oni iz Vlissingena lani ujeli. Kako so pa oni z ujetniki? Vsakemu kamen na nogo, pa so jih izkrcali po sto sežnjev globoko... vse to z izgovorom, da so najprej povili svojo zastavo in jo potem zopet razvili... kakor da res ni mogoče, da je krogla slučajno pretrgala vrstico...»

«Res je to!» pritegne Jean Gaultier. Pierre La Picard pa dostavi zaničljivo:

«Kaj bo to?... Ne govorite vendar, kakor trop advokatov!... Izgubili smo že več besedi, ko ljudi!... Kaj vam je pa danes? Ali se bojite, da vas pridejo matere teh Holandcev strašiti?»

Doslej so stali na stopnjicah zborovalnice, v južnem kotu bastijonskega dvorišča. S stražnega stolpa pri Velikih vratih se sedaj oglasi »Dekliški zvon«. Julien Gravé pa stopi po stopnicah do kapitana in ga prime za komolec: «Tomaž Trublet,» mu reče, »dobro si se držal in ljub si mi, kot da si mi sin. Sedaj pa stopiva na admiralat, da izposluševa hitro vizitacijo, potem pa proslavimo zmago skupno s svojo hrabro deco, kakor je običaj. Pozneje se že še pogovoriva, kako bo z nama.»

Odšla sta in vsi drugi za njima. Le ko so prekoračili velike oboke pod stražnim stolpom in dospeli mimo debelih zidov na mestni tlak, se Tomaž Trublet naenkrat oprosti roke svojega gopodarja in se obrne k sprednjemu trdnjaskemu zidu. Kakor gleda od zunanje utrube bronasti Kristus s trdnjave na morje, tako se dviga za notranjim zidom kamenit kip Matere božje z obrazom obrnjen na mesto. Mornarji jej pravijo, da je to »Devica pri Velikih vratih«, duhovščina jo pa imenuje »Našo ljubo Gospo dobre pomoči«. O njej si pripovedujejo, da je s svojimi malim prstom napravila več čudežev in tudi večje, ko vsi drugi svetniki skupaj in vse božje poti s svojimi srebrnimi in drugačnimi relikvijami. Zato se tudi Tomaž Trublet ne briga za prvake, ki morajo obstati in čakati nanj. Po-

časni odloži klobuk, si sleče kontus, jopič in široke hlače, sezuje čevlje in golenice ter se bosonog in gologlav v sami srajci skloni na trdi tlak, okrog vratu si položi vrstico svojega noža in tirmiraje ponavlja trikrat zapored vse molitvice in priporočila materi božji, kar jih zna. Tako je izpolnil svojo obljubo, zaobljubljeno na tistem sredi najhujše borbe v trenutku, ko je mislil, da je že vse izgubljeno in ko se mu je zdelo, da je edino Devica pri Velikih vratih dovolj močna in mogočna, da tik pred prepadom iztegne svojo roko, da sune že zmagujoče Holandce v globino in da podeli že ginečim Malonezom čudežno zmago.

3

Malò Trublet se sklanja nad žarečim ognjiščem, brska s kleščami dobrošno minuto po žerjavi in zgrebe ves pepel, da prasketajo polena v plamenu in pošiljajo snope isker pod široko napo kamina. Malò Trublet sede nato zopet v svoj naslonjač in položi široke svoje trde in koščate roke na naslonke, izrezljane iz hrastovine. V nizki sobi ni mnogo svetlobe, čeprav gore štiri sveče v železnih svečnikih.

«Mina!» vsklikne Malò Trublet, »utrni sveče!»

Poslušna Mina takoj vstane. Zarki štirih sveč se svetlikajo v njenih temnomodrih očeh, okrog glave pa se jasne plavi lasje in zlati šapli in trakovi, kakor da gleda svetnico v cerkvi. Utrjene sveče zagore nekoliko jasneje in odrinejo somrak do sten. Oko razloči sedaj vso nizko sobo, beli pomiti pod in počrneli hrastovi strop. Prav lepa je ta soba in še kakor nova. Obe omari in izrezljana skrinja kažejo, da so lastniki premožni. Bele gardine zastirajo okno, čeprav je visoko in široko. Sedavajeno je iz množice majhnih okroglih šip, med katerimi ne najdeš porhte. Na beli hrastovi mizi stoji trebusast cinast vrč, poln otoškega vina, in štiri čaše čakajo pivcev. Toda le en sam moški je doma. Malò Trublet, oče in hišni gospodar, ter dve ženski: Perina, njegova žena, in Mina, njuna hči. Mati šiva, hči prede.

«Mati», se po daljšem molku oglasi Malò Trublet, »poglej no, koliko kaže kukavica?« Ura s kukavico visi na steni blizu kolovrata in njen črni številnik se skoraj ne loči od temne stene. Perina mora stegniti vrat, da razpozna kazalca: »Deveta je že proč.« Govori s tihim krhlkim glasom, kakor da so se ji polomile že vse vzmeti. In vendar še ni zelo stara. Toda če je ribičeva žena imela že šest fantov in štiri punce, se jej petinštirideset let življenja pozna tako, kakor drugim devetdeset.

Ko sliši stari, koliko je ura, se namršči in izjavi počasi: »Včasih se je mladim bolj mudilo, da se pokažejo doma pri starših, posebno še prvi večer po daljši vožnji.« Mina se zravna pri svojem kolovratu. Vidi se ji, da bi rada odgovorila očetu. Iz spoštljivosti pa raje molči. Mati pa se oglasi čez nekaj časa v obrambo sinov: »Najbrže je mladega zadržal gospodar, ko je toliko pisanja. Dandanes je drugače, kakor nekdaj. Saj popišejo sedaj več papirja, ko apotekarji za svoje račune.« Malò Trublet ni zgovoren. Tudi sedaj ne odgovarja, samo z rameni zmigne. Čas poteka. Kukavica odbije pol deseto. Malò Trublet pa zarenči jezno: »Kmalu bo zvonilo k spanju. Pošteni ljudje nimajo navede, da bi ponočevali.« Mati in hči to pot ne odgovorita besedice. Mina vstane, neslišno stopi k oknu, dvigne dve šipi in pogleda na ulico.

V Strojarski ulici stanujejo skoro vsi strojarji mesta. Ozka je, zavita v temno, ob tej uri zapuščena od kraja do konca. Mina se sklanja z okna in vkljub temi vidi na desni visoko pročelje nove hiše, ki si jo je na križišču s Kovaško ulico zgradil armator Yves Gaultier, mlajši brat Jeana Gaultiera. Na tej strani ni svetilke. Na levo ima ulica tri ovinke, da ne vidiš niti do ulice »Pod brestji«, čeprav je čisto blizu. Mina skuša s svojimi očmi prodreti temo, ki je na to plat manj gosta, ker se odsevi redkih razsvetlenih oken odbijajo od črnih sten in granitnega tlaka. Uho pa napeto lovi vsak daljni šum. Saj od te strani se mora težko pričakovani Tomaž Trublet končno vendar le pojaviti.

Toda Mina ne vidi in ne sliši ničesar drugega, le od daleč odmeva šum iz mornarskih beznic, raztresenih okrog velikih vrat, sedem ali osem ulic oddaljenih od mirne četrti, kjer stoji dom Trubletov. In že hoče Mina zopet spustiti dvignjene šipe, ko zasliši z ulice, ne da bi mogla prav določiti odkod, odmeve težkih škornjev,

ki storkljajo po trdem tlaku. Takoj na to zasliši tudi pesmico, s katero spremlja pozni spremljalec svoje korake. Mina pa skoči z enim skokom v sredo sobe in ploskne in vzklikne: »Očka, očka, ne jezite se več, že prihaja!« In Mina se srebrno smeji in skače razposajeno, kakor je prej tiho in pokorno sedela pri kolovratu. Tako se vrti in žubori, da se stari Malò nasmaje v svojo brado, poln milobe do svoje najmlajše hčerke: »Saj ga še nisi videla, ti nepridiprav. Kaj pa več, če prihaja res tvoj brat, ali pa kak drug obešnjak, ki so ga vrgli iz oštarije!« Ona pa huda, da skoraj pozabi, s kom govori: »Kaj? Tomaž Trublet da je obešnjak? Kdor mu to reče, jemlje Tomažu čast, in s tem tudi Vašo!« Jezno potrese svoje dolge kite, da se ji ovijejo okrog vratu kakor dve kači: »Tomaža vrgli iz oštarije? Prej pomeče on celo bando čez prag! Kaj pa je z Vami, oče? Pa ne, da ste vi edini v mestu, ki ne pozna svojega rodu? Ali naj pokličemo Holandce, da pričajo zanj?« Vsesti se je morala, da pride do sape. Stari pa se ni razsrdil: »Tak miruj no!«, pravi, in drugega nič. Nasprotno, prav vesel je na tihem. To je res njegova hči. Naj tudi vzkli, to je kri njegove krvi, in on ljubi to kri, temno in razburljivo kri Trubletov. Skoraj ljubeznivo poboža hčerko po oblih ramenih, oblečenih v modro pražnje suknjo. Mina se je namreč napravila posebno lepo za sprejem svojega brata, ki ga ljubi z vso nežnostjo, kakor vsaka sestra brata, dokler še nima svojega fanta. »Miruj!«, ponovi Malò Trublet, »a doli stopi in mu odprj, da ne bo postajal tam zunaj, ko že hočeš, da ga v tej hiši tako počastimo.«

Nje pa že ni več v sobi.

Korzar sedi torej v drugem naslonjaču ob robu kamina, svojemu očetu nasproti. Perina in Mina pa sedita med njima, gledata zadovoljno in ne odprta ust, da ne izgubita besedice obojnih moških glasov, močnega pa suhega starega in donečega mladega, ki drug drugega povprašujeta in odgovarjata v starem prijateljstvu, kakor treba med očetom in sinom. Ne, dečko res ni kriv, da niso na natančnem admiralskvu že pred mirakom dali moštvo dovoljenja, da stopi na kopno in da po stari šegi zasadi najmanjše sidro s krova pred prag prve oštarije za Velikimi vratni in da izprazni na tem pragu vsak mornar svoj polno čašo na kraljevo zdravje. In kje je tisti kapitan, ki bi se vkljub stari šegi drznil pred to zdravico zapustiti svoje moštvo?

«Torej kako je sedaj?», vpraša Malò Trublet. «Ali si zares postal kapitan vkljub svojim triindvajsetim letom?» Tomažu se pa zmraci čelo: »Bomo videli«, pravi, kakor pravijo Normandci. Mati Perina je namreč iz Saint-Vasta, odkoder jo je Malò nekoč vzel s seboj. Tomaž je bil torej le napulni Bretonec. Malò sam je bil pa tudi le četrti Normandec. Zato ni bil prekanjen, pač pa trdoglav, da bi predrl zid. To je znal bolje, ko drugi. »Bomo videli?« ponovi nestrpno. »Kaj se to pravi? Tega čevkanja ne razumem. Ali si kapitan, ali nisi! Sinko, očetu odgovarjaj z da ali ne!« Tomaž se že razljuti in njegove pesti se krčijo. Toda brzda se s tolikim naporom, da se mu pokažejo rdeče lise v obrazu in da mu potemni sveža brazgotina na čelu in sencih. »Prav imate, oče«, mu odgovori z izpremenjenim glasom, »toda Julien Gravé mi poprej sam ni odgovoril z da ali ne«. Tomaž Trublet ima jeklene oči, tiste barve, kakor morski valovi pod viharim nebom. V teh očeh se blesti. V njih se zrcali žerjavica iz kamina in zdi se, kakor da sta vzplamtela v korzarjevih očeh ognjena zublja. Tudi stari se sedaj ljuti, pa to pot ne na svojega sina. »Sakrament, kako pa misli nagraditi to-le, ta gospod Julien Gravé?« In s prstom pokaže stari na razsekani obraz in povito roko. »Eh!«, pravi Tomaž zaničljivo, »to-le? Komu pa to mar, ko so vrhu vsega oni psi, ki so me oklali, že pri vragu.« Jezus!, vsklikne Perina Trubletova in materinske oči so polne strahu, »povej no svojim starim resnicam, ali so ti jo zlomili, tvojo roko?« Tomaž že ni več jezen in se gromko zakrohota: »Kaj pa še? Za kaj takega je pa kost premočna. Holandski pipec se je na njej skrhal. Le pomirite se, mamica, pa ti tudi, Mina. Glejte, samo nekaj kože mi je kroglica odtrgala, po mesu je samo prrasilo. Tak saj se ni treba cemeriti. Tisti, ki hoče mene pobiti, to vam povem, njegov oče in mati do nocoj še nista zamenjala svojih cokelj!«

Štiri sveče v železnem svečniku ne širijo več dovolj svetlobe, da bi se mogla videti blest v širokem in še nedavno tako cvetečem obrazu. Naj

Tomaž govori kar hoče, dve zvrhani merici krvi je pa le izgubil. Materi-nemu očesu tega ne more prikriti. Ker se pa mati boji, da se sin zopet ne razhudi, ga ne vprašuje več po udarcih, ki jih je Tomaž delil in dobil.

* * *

Razgovarjali so se nato o odsotnih. Saj tiste čase menda ni bilo maloneške rodbine, kjer bi bili vsi njeni člani doma. Toda Tomaž ni mogel povpraševati po bratu Janezu, pa tudi ne po Guillaumeu, Bertoldu in Jernaču. Vsi štirje so pomorščaki in vsi štirje daleč zunaj na morjih vseh štirih delov sveta. Izmed petih sinov — šesti je že prej izginil s svojo ladjo vred — je Tomaž zadnji zapustil Saint-Malò, ko je odplul z »Velikim zmajem«, da gre snemat smetano z roba Evrope, in nikdar ni imel povelja, da odrine delj ko do mavriške obali ali do Madeire. Pa ni še bil cele tri mesece na vodi, ko je njegova kampanja že končala, kakor smo gori izvedeli, in vsekakor ranije, nego si je želel njegov armator. Tomaž svoj ni mogel spraševati po drugih svojih sorodnikih, zato so mu pripovedovali o treh sestrah, starejših od Mine in vseh treh omoženih. Dve sta odšli v Saint-Vast, tretja pa v Faou, prvi dve v Normandijo, tretja precej daleč v Bretanjo. O tretji sta Malò in Perina vedeli le malo, le kar se je dalo izvedeti o priliki. Pa tudi o prvih dveh niso kaj prida vedeli, odkar je Malò, strti od putike pa tudi premožen vsled plena svojih sinov, prodal ladjo in sake ter se za vedno odrekel ribarstva.

«Da, Tomažek», odgovori Malò na zadnje korzarjevo vprašanje, »kakor je naša rodbina nekoč bila številna, sedaj je majhna, dokler nam Bog ne vrne tvojih bratov. Nič za to! Sedaj smo štirje in štiri polne čaše so nam mizi. V njih je še ono otoško vino, ki sta ga vplnila Guillaume in Jernač, ko sta vzela špansko galijono, in sedem let je staro. Ti si bil takrat še moker za ušesi. Danes ti pa že brada raste. Na tvoje zdravje, sin moj!»

Tomaž vstane in z globokim spoštovanjem trči s svojo čašo ob očeto. Ta hip pa udari nekdo trdo trikrat po hišnih vratih, da odmeva po vsem domovanju.

4

Deseta ura je prošla in dekliški zvonec v stražnem stolpu pri Velikih vratih je že zdavnej odzvonil uro, ko so morali vsi prebivalci pokriti žerjavico na ognjiščih. Seveda se pa večina Malonezov ni brigala za policijske predpise. Raje so se potepali po mestu noč in dan. Ti ponočnjaki, ki so dovolj pogosto kršili predpise in zabrane visokočestitega gospoda kneza in škofa ter sklepe mestnega sveta, so se potepali večinoma le po oštarijah in v njihovi okolici. Strojarska ulica jim je ležala preveč od rok.

Ko je torej slišal Malò Trublet udarce na svoja vrata, si je takoj pojasnili, da sedaj ni ura, da bi prihajali čisti gosti. Vendar ni dolgo pomišljal. Mirno stopi k steni, sname s klina težko puško, prižge vžigalnik, stopi nato v vežo k vratom ter vpraša skozi rešetko: »Kdo trka?« Toda jasen glas mu odgovori: »Jaz sem, vaš boter in sosed iz Vikarske ulice, saj veste mojster Trublet!« Presenečen pomeri Malò Trublet s puško v vrata ter čaka v preži: »Odprl!« ukaže sinu. V podboju pa se pokaže visoka postava in preko praga stopi plečat možakar prijaznega obraza. leva pest počiva na držaju dolgega meča. Tomaž pa vsklikne, veselo presenečen, in ostrmi odprtih ust: »Kaj, vi, gospod vitez Danycan?»

* * *

Gautier Danycan, plemič iz Closdoréja, je mlajši brat gospoda D'Espine, čegar sin je pozneje postal markiz Landivisia, markiz de Thébaudayé in grof du Pléssis d'Aligue. Ni bil ravno še najbogatejši med maloneškimi brodarji, pravzaprav mu je manjkalo še mnogo, bil je pa med njimi gotovo najbolj premeten, najpogumnejši in najbolj srečen. Najmlajši sin plemiške rodbine, ni izprva imel baš preveč mehko postlano, vkljub temu pa se vendar ni hotel štet med navadne obilovalce krožnikov, čeprav bi bil lahko živel na stroške starejšega brata. Rajše je vzel svoj nujni delež v nadomestilo za vse blivše in bodoče dedščine svoje rodbine, ter naložil ves denar na mornarstvo. Strahopetni previdneži so ga zato obilo vlekli skozi zobe. On se pa zanje ni brigal in ker mu je bila sreča že na prvem pohodu mila, je zaupal še dalje vanjo, podvojil je svoje vloge, tvegal je ves svoj dobiček in ga zopet dobil dva-

krat povrnjenega. To je ponovil večkrat. In ko sta miru in mirni trgovini sledila vojna in korzarstvo in ko je vsak pohod vrgel precej zlata v težave škrinje, so Gautier Danycan v St. Malò še za mlada pričeli šteti med najuglednejše meščane. Splošno se je pričakovalo, da bo njegovo bogastvo še znatno rastle in da bo kmalu zatemnilo največja in najstarejša premoženja v mestu in celo daleč naokrog.

* * *

Stopil je v izbo in se smejal čez vso široko lice. Vse štiri domače je nagovoril prijazno in vsakega drugače, in pri vseh štirih je zadel v črno, da so se ga razveselili oče in mati, sin in hči. Sedaj je z njimi dobrodošlo ter nad vse hvalil do broto španskega vina, uplenjenega na vzeti galjoni: »Hoj, boter Trublet, ali pa imate še dovolj te zlate kaplje v sodu, da se je napilem na ohceti gospod vitez!«

«Nekako pol polovnjaka ga bo še vašega dekleta?»

«Potem si pa naj Tomaž le zavila rokave, da poišče na Ruyterjevih ladjah nove zaloge!« Pri teh besedah se vitez široko zasmije in krepko potpreplja Tomaža po ramenih.

Tako je govoril na dolgo in široko, povedal pa malo. Vsi štirje so pričakovali kaj pride, saj so vedeli, da je vitez Danycan razumen za štirikrat štiri druge in da se tako pozno v noč ni potrudil k njim le zato, da jim popije nekaj čaš in pove nekaj smešnic. Sicer pa itak ni govoril več ko toliko, da upraviči svoj sloves dobrega družabnika. In ko je bilo že tega dovolj, reče naenkrat: »Ne vem, boter Trublet, če je kdo med nami odveč v tej izbi, da ne bi smel ostati, če bi se mi hoteli sedaj pogovarjati o zaupnih zadevah?« Pri tem je pogledal Perino in Mino. Malò jih je hotel poslati spat. Toda Danycan protestira: »Pa ne, Malò Trublet, narobe ste me razumeli. Hudiča, saj se vendar nočem odreči, da ne bi smel gledati v obraz razumni ženi ali pa tako ljubeznivemu dekletu. Bog varuj! Hotel sem reči le, da obdržimo to reč zase, kar bom sedaj povedal, zlasti ker se tiče to vas vseh, če se zelo ne motim.« Po teh besedah odgne zaponko in položi meč čez mizo pred seboj, kakor na lašč, če se hoče iznebiti neprijetnega pritiska tesne borbene oprave, predno se pripravi na daljši razgovor. Potem se nasloni Danycan na komolec, to pot naravnost Tomažu nasproti, ter mu pogleda naravnost v oči, kakor da ga hoče predreti s pogledom: »Tomaž, mornar Tomaž! Govoriva naravnost in odkrito, če ti tega ne brani dana beseda: Kaj sta se prej razgovarjala ti in tvoj gospodar Julien Gravé, kaj si mu odgovoril in kaj sta se dogovorila?« Danycan pri tem ni pustil korzarja iz oči. Toliko je gotovo, tem ostrim očem ne smem lagati, ko se mi njih pogled zapliče v mežgane in odpira tam predalčke najtajnejših misli! Toda Tomaž tudi ni imel namena, da bi kaj prikrival. Ves srd, ki ga je pred uro jedva prikril, mu je bušil sedaj iznova iz srca v grlo. Besede ni mogel izdaviiti in je samo zagrgal, naslonke pa zaškriljeje v prijemu njegovih železnih pesti. Vitez Danycan ravnodušno opazuje ta napad ljutosti ter se oglasi čez nekaj časa: »Pomiri se, dečko moj, in mi odgovori. Ne sramuj se in premagaj svojo zadrugo, saj itak že vem vse, kar mi poveš, ali pa vsaj slutim. Čemu bi bile tajnosti med nama? Pozneje, ko sta končala z Julienom, sem govoril jaz z njim. Mnogo novega mi torej ne poveš!«

Tomaž Trublet je blisnil z očmi izpod namrščenih obrvi in se vprašaje v vsej svoji širini obrnil k vitezcu. »Tako je«, še potrdi Danycan, »je li? Tvoj prekanjen gospodar se igra s teboj, ali vsaj misli, da se igra. Polahko, polahko, dečko moj, pazi vendar in ne lomi stolca. Ne bodimo babe. Kratko in malo, kako je, ali si se podkrižal pod pogodbo?« »Ne!« izdavi Tomaž.

«Dobro! Pa tudi v roke si nista segla?»

«Tudi ne!»

«Hvala bogu, torej si svobodni. Skopuh, ki si tudi to pot ne upa, da bi kaj tvegal, se je zaračunal, če se ne motim. Pomeniva se torej o tem, kajti prišel je čas. »Veliki zmaj« je bil sicer nov, pa sedaj ni več za rabo. I seveda. Saj sem vedel... Katero ladjo pa hoče Julien mesto nje poslati na delo?»

(Dalje prihodnje)

? Ali ste že poslali na-ročnino za „Jutro“?